

Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimater og forutsetninger i note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Pensjoner

SpareBank 1 SMN-konsernet har innskuddspensjonsordning. For ytterligere beskrivelse av de ulike pensjonsordningene, se note 22 i årsrapporten for 2022.

Konsernets pensjonsforpliktelser regnskapsføres i henhold til IAS 19R. Estimatavvik føres derfor direkte mot egenkapitalen og presenteres under andre inntekter og kostnader.

Ytelsesordningen ble besluttet avviklet i styremøte 21. oktober 2016. Ansatte i ytelsesordningen gikk over på innskuddsbasert pensjon fra 1. januar 2017, og har mottatt fripolise på opptjente rettigheter fra ytelsesordningen. Fripoliser forvaltes av pensjonskassen som fra 1. januar 2017 er fripolisekasse. Det er opprettet en rammeavtale mellom SpareBank 1 SMN og pensjonskassen som omhandler finansiering, kapitalforvaltning mv. På grunn av ansvaret SpareBank 1 SMN fremdeles har, vil fremtidig forpliktelse måtte innarbeides i regnskapet. Styret i pensjonskassen skal være sammensatt av representanter fra konsernet og deltagere i pensjonsordningene i henhold til vedtektene i pensjonskassen.

Det er ikke foretatt ny beregning av konsernets pensjonsforpliktelser per 30. september 2023.

Virksomhet holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap, og klassifiseres som holdt for salg.

Fra fjerde kvartal 2022 er datterselskapet SpareBank 1 Markets klassifisert som holdt for salg. Den 22. juni 2022 meldte SpareBank 1 SMN at SpareBank 1 Markets styrker satsningen innenfor kapitalmarkedet og får SpareBank 1 SR-Bank og SpareBank 1 Nord-Norge som store eiere. SpareBank 1 SR-Bank og SpareBank 1 Nord-Norge overdrar sin markets-virksomhet til SpareBank 1 Markets, og kjøper seg i tillegg opp i selskapet i form av et kontantvederlag. Etter gjennomføringen av transaksjonen vil SpareBank 1 SMN eie 39,4 prosent og SpareBank 1 Markets vil behandles som et tilknyttet selskap. Transaksjonen er avhengig av godkjenning fra Finanstilsynet og Konkurransetilsynet, og er planlagt gjennomført i andre halvår 2023.

Resultat fra SpareBank 1 Markets er omklassifisert som følger:

Resultatregnskap (mill. kr)	Tredje kvartal 2023	Tredje kvartal 2022	Hittil 2023	Hittil 2022
Netto renteinntekter	7	3	-7	7
Netto provisjons- og andre inntekter	-102	-49	-342	-353
Netto avkastning på finansielle investeringer **)	-70	-62	-231	-210
Sum inntekter	-166	-108	-580	-556
Sum driftskostnader	-142	-105	-470	-411
Resultat før tap	-24	-3	-110	-145
Tap på utlån, garantier m.v.	-	-	-	-
Resultat før skatt	-24	-3	-110	-145
Skatt	2	-6	15	12
Resultat virksomhet holdt for salg	22	10	96	-133

	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Virksomhetens resultat	Eierandel
Mavi XV AS konsern	81	25	11	10	1	100 %
SpareBank 1 Markets	2.294	1.541	580	485	96	67%
Sum holdt for salg	2.376	1.567	591	495	96	

Tap på utlån og garantier

For detaljert beskrivelse av bankens tapsmodell viser vi til note 10 i årsregnskapet for 2022.

I andre kvartal 2023 ble det for første gang anvendt en oppgradert tapsmodell som gir forslag til sentrale forutsetninger ved bruk av regresjonsanalyse og simulering. Fremtidig misligholdsnivå (PD) predikeres basert på forventet utvikling i pengemarkedsrente og arbeidsledighet. I tredje kvartal er parametere rekalkulert som følge av oppdatert misligholdsinformasjon fra 2022. Alt annet like fører det til et noe lavere nedskrivingsnivå. Fremtidig tapsnivå (LGD) simuleres basert på sikkerhetsverdier og forventninger til prisutvikling for sikkerhetsobjekter i ulike bransjer. Med SMNs forutsetninger i den oppdaterte modellen blir nedskrivningene i større grad enn tidligere allokert mot bransjer med stor rentebærende gjeld slik som eiendom, skipsfart og fiskeri. Norges Banks Pengepolitisk rapport er valgt som hovedkilde for forklaringsvariablene rente og arbeidsledighet samt forventet prisutvikling på boligeiendom i basisscenarioet. Ledelsens estimater og skjønnsmessige vurderinger om forventet utvikling for misligholds- og tapsnivå (PD og LGD) ble i stor grad basert på makroprognoser fra Pengepolitisk rapport (PPR) 3/23. I PPR 3/23 forventes stigende arbeidsledighet og økt rentenivå. Banken vurderte per 30. september 2023 at endringene i makroprognosene, sammenlignet med tilsvarende per 30. juni 2023, samlet sett tilsa noe økte PD og LGD nivå som følge av hevet rentebane i basisscenarioet. Scenarievektingen er gjenstand for løpende vurdering basert på tilgjengelig informasjon.

I 2022 ble sannsynligheten for lavt scenario for bedriftsmarked ekskl. offshore økt av flere grunner - økt makroøkonomisk usikkerhet som følge av krigen i Ukraina, sterk økning i energi- og råvarepriser, utfordringer i forsyningskjedene og utsikter til varig høyere inflasjon og rentenivå. Framtidige tapsforventninger ble økt både i 2022 og i første kvartal 2023 ved at PD og LGD baner for både personmarked og bedriftsmarked ekskl. offshore ble hevet i basisscenarioet. Banken har fokusert på forventede langsiktige effekter av av et høyre rentenivå og svakere økonomisk vekst. For offshore porteføljen ble det i løpet av 2022 som følge av vesentlig bedring i marked og markedsutsikter lagt til grunn økte inntjeningsforutsetninger i simuleringene og vekt for lavt scenario ble redusert for supply og subsea. Fra første kvartal 2023 er modellnedskrivningene for offshoreporteføljen beregnet med de samme forutsetningene som for bedriftsmarkedet for øvrig. Forventet kredittap (ECL) per 30. september 2023 ble beregnet som en kombinasjon av 75 prosent forventet scenario, 15 prosent nedsidescenario og 10 prosent oppsidescenario (75/15/10 pst) for bedriftsmarkedet inkludert landbruk, og 70 prosent forventet scenario, 15 prosent nedsidescenario og 15 prosent oppsidescenario (70/15/15 pst) for personmarkedet.

Effekten av endringen av forutsetninger i 2023 er vist på linjen "Endring som skyldes endrede forutsetninger i tapsmodellen" i note 8. Nedskrivningene øker i deler av næringslivs- og personmarkedsporteføljen som følge av at vesentlig økt rentenivå og inflasjon forventes å øke fremtidige nivå for PD og LGD. Samlet utgjør dette 11 millioner kroner for banken og 3 millioner kroner for konsernet i økte nedskrivninger.

Sensitiviteter

Første del av tabellen under viser fullt modellberegnet forventet kredittap på grunnlag per 30. september 2023 i de tre scenarioene, fordelt på porteføljene Privatmarked (PM), Landbruk og Bedriftsmarked (BM), som summerer seg til Morbank. I tillegg viser tabellen fullt modellberegnet forventet kredittap i datterselskapet SpareBank 1 Finans Midt-Norge (SB1 Finans MN). ECL for morbanken og datterselskapet er summert i kolonnen Konsern.

Andre del av tabellen viser porteføljefordelt ECL ved anvendt scenarievekting samt en alternativ scenarievekting med doblett sannsynlighet for nedsidescenarioet.

Dersom man doblett nedsidescenarioets sannsynlighet på bekostning av basisscenarioet ved utgangen av første ni måneder 2023 ville dette medført en økning i tapsavsetningene på 200 millioner kroner for morbanken og 224 millioner kroner for konsernet.

	BM	PM	Landbruk	Sum morbank	SB 1 Finans MN, BM	SB 1 Finans MN, PM	Sum konsern
ECL i forventet scenario	763	93	53	910	39	25	974
ECL i nedsidescenariet	1.727	277	237	2.241	98	87	2.426
ECL i oppsidescenariet	528	43	26	597	24	15	636
ECL med anvendt scenarivekting 75/15/10	884		78	962			962
ECL med anvendt scenarivekting 60/25/15				-	51		51
ECL med anvendt scenarivekting 70/15/15		113		113		33	146
Sum ECL anvendt	884	113	78	1.075	51	33	1.159
ECL med alternativ scenarivekting 60/30/10	1.029		106	1.134			1.134
ECL med alternativ scenarivekting 35/50/15				-	66		66
ECL med alternativ scenarivekting 55/30/15		141		141		42	183
SUM ECL alternativ (doblet nedside)	1.029	141	106	1.275	66	42	1.383
Endring ECL ved alternativ vekting	145	28	28	200	15	9	224

Tabellen reflekterer at det er til dels betydelige forskjeller i underliggende PD- og LGD-estimer i de ulike scenarioene og at det er differensierte nivåer og nivåforskjeller mellom porteføljene. På konsernnivå er ECL i oppsidescenarioet, som i stor grad reflekterer taps- og misligholdsbildet de seneste årene, om lag 70 prosent av ECL i forventet scenario. Nedsidescenarioet gir over dobbel ECL enn i forventet scenario. Anvendt scenarivekting gir 20 prosent høyere ECL enn forventet scenario.